www.svoboda-news.com

ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

РІК XXXVIII ЛИСТОПАД 1992 Ч. 11 (453)

Електронна версія зроблена в 2012 році в „Свободі": www.svoboda-news.com

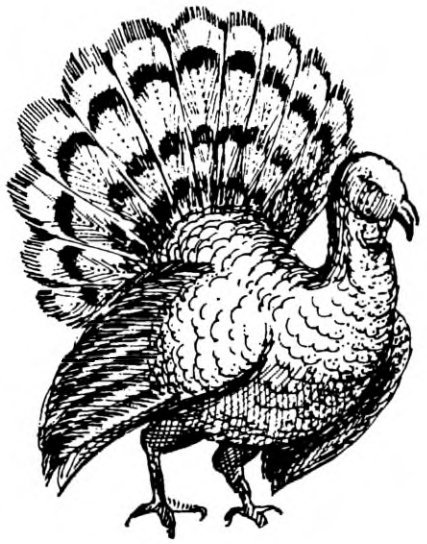

З нагоди свята ,,День Подяки" найщиріші побажання щедрих Божих ласк і благословення нашим Читачам-передплатникам, Їхнім Батькам, Учителям і Виховникам, Громадянам-прихильникам і жертводавцям, як теж Видавцеві УНС — ,,Свободі" та Персоналові друкарні й Адміністрації складають —

Редакція і Співробітники ,,Веселки".

КОТРА ДОРІЖКА ВЕДЕ ДО ГОРІШКА?

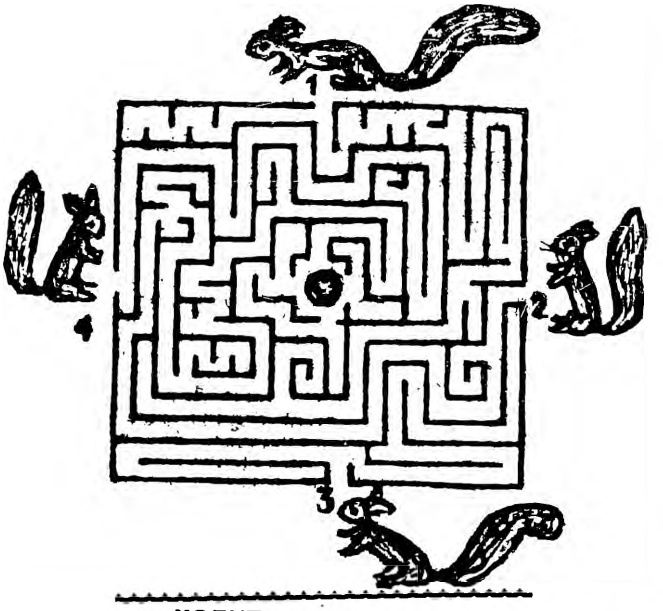

ЗАГАДКИ

ХТО ТАКІ?

Відгадайте, хто такі:
влітку на припоні
проти сонця на горбі
лежимо поміж рядків
і зелені, й чорні,
і смугасті, і рябі...

А як серпень на росі
ставить сонця пробу —
підставляємо усі
ми по черзі лоба...
Хай нас крутять,
хай нас б'ють,
хай з баштану заберуть!...

В. Підпалий

БАРВИСТИЙ ШЛЯХ

Шлях барвистий після громобою
Через небо ліг дугою.
Він цвіте лише одну часину,
доки хмари з неба злинуть.

Н. Щербина

ХОДИТЬ БЕЗ ДОРІГ

Воно життя дає землі,
Де пройде — там квітки й пісні.
Настане вечір — зникне а млі,
А вранці знов горить в огні.

Буває стиле і гаряче,
Простує тихо й без доріг;
Його усі частенько бачать,
А взяти ще ніхто не міг.

Н. Щербина

З кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві ,,Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія. Річна передплата становить у ЗСА — 8.00 дол., у інших країнах — рівновартність цієї суми. Для членів УНС 5.00 дол. Ціна окремого числа 75 центів. Ціна подвійного числа — 1.00 дол.

THE RAINBOW — VESELKA

Обкладинка роботи Івана Бриковича

Published monthly, except May to August Bi monthly
at Jersey City, New Jersey
30 Montgomery Street — Jersey City, New Jersey 07302
Subscription $8.00 per year, UNA members $5.00 per year.
Entered as Second Class at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:
Іван Брикович — Хто з нас важливіший у ,,День Подяки"?...

Електронна версія зроблена в 2012 році в „Свободі": www.svoboda-news.com

Ганна ЧЕРІНЬ

ЛИСТОПАД

Повільно йде крізь місто листопад,
Напоює дощем останні квіти...
Своє останнє листя губить сад —
Немає чим деревам шелестіти...

У вирій відлетіли вже птахи,
Ті, що не можуть жити на морозі...
А горобці тікають під дахи
Та їсти просять, скачуть на порозі...

На все свій час! Як літо для забав,
Так осінь — це найкращий час для труду.
Всі сили, що за літо назбирав,
Тепер у школі прикладати буду.

У школі тепло. Затишна сім'я —
Компутор, зошит, олівці й таблиця.
Нас двадцять п'ять, а серед них і я.
Тут — невичерпного знання скарбниця.

Минають дні, і місяці, й річниці...
Щороку прибуває Листопад,
Нагадує про спадщину традицій —
Ми знову оглядаємось назад

І згадуємо мужність славозвісну
Січовиків, їх героїчну путь —
І їм співаємо дзвінку стрілецьку пісню
На теплий спомин, вічне „Не забудь!"

Тепер у нас — відроджена Держава,
Вінець усіх змагань і сподівань.
Героям слава! Україні слава!
Для неї йдім до поступу, до знань!

Гуртом до праці! Добра книжка в руки!
Слова і цифри стали струнко в ряд.
Для дослідів, шукання, для науки
Пора найкраща — місяць листопад!

Роман ЗАВАДОВИЧ

ДУХ ВОЛІ

Погасло сонечко бліде,
І діти кинули забаву —
В кімнату мама їх веде
Вивчати вірша про Полтаву.

І перед їх очима вмить,
Мов грім, завзятий бій гримить,
І з бойовища устає
Могутня тінь . . . О, хто це є?

— То Волі Дух! Безсмертний він!
Від куль, від шаблі він не гине!
Колись підійме із руїн
Невільний нарід України.

Шумить вітрами листопад,
Останнє листя ронять віти,
Читає про минуле Гнат,
І слухають уважно діти.

І перед ними Львів як стій
Стає у мрії золотій,
Такий, як був у славний день
Надії, волі та пісень.

О, хто то, хто за шість століть
Збудив його зі сну на мить?
— То Волі Дух, Герой степів,
Пройшов повз рідний княжий Львів.

Незламний він! Безсмертний він!
Від бомб, від танків він не гине!
Колись розбудить, наче дзвін,
Священну Волю України!

Катерина ПЕРЕЛІСНА

Ілюстрація Михайла ДМИТРЕНКА

ЗАВЗЯТА МУШКА

Жила собі маленька мушка. Усеньке літо вона пурхала-літала, журби не знала. Та прокинулась одного ранку і заплакала:

— Ой, холодно мені! У мене лапки померзли!

— Це вже осінь прийшла, — сказала стара муха. — Годі тобі вже літати, шукай куточка, де будеш взимку спати.

— Я не хочу спати! — гукнула мушка. — Полечу погрітись на сонечку.

Полетіла вона в садок і сіла на листочку.

— Ой! — зразу ж гукнула вона. — Який ти холодний!

— То осінь вже прийшла, сказав листочок.

— А восени я замерзаю.

— А-а! — розсердилась мушка. — Яка там осінь, коли сончеко так гріє.

— То так, — почав був листочок, але мушка не захотіла його слухати і перелетіла на стовпчик. Та дивно-дивно їй: дерева майже все листя поскидали, квіти зів'яли й до землі похилилися, і пташки десь поховалися, лише горобці кричать:

— Всі! всі! всі!

— Що там таке? — запитала їх мушка.

— То ми з ластівками прощаємося, — відповів їй горобчик. — Уже всі полетіли.

— Куди полетіли? Чому? — здивувалась мушка.

— До вирію полетіли, бо тепер осінь, — відповів горобчик.

— Осінь! осінь! осінь! — зацвіріньками всі горобчики зразу.

— І ви про осінь кричите! — розсердилася мушка. — Байдуже мені! Ще сонечко так гарно гріє!

Полетіла вона по садочку і побачила малиновий кущ з ягідками.

— О! — гукнула вона радісно. — Усе то дурниці! Хіба ж восени ягідки бувають?

— Авжеж! — озвався малиновий кущ. — На мені ягоди бувають до самого снігу.

— А що то сніг? — запитала мушка.

— Ой-ой! — гукнули листочки. — Краще не згадуй... Він такий білий і холодний. Як присипле квіти й кущі, мусять вони до весни спати.

— Ну, й спіть собі! — пхикнула мушка. — А я не хочу!

Сіла вона знову на стовпчику, аж тут метелик летить, ледве-ледве крилечками ворушить.

— Сусідоньку! — гукнула до нього мушка. — Чому ти такий смутний? Може втомився? То сідай біля мене — відпочинь.

Метелик сів на бур'яниці і зідхнув:

— Ох, який я нещасливий! Я повинен був уже в мішечок залізти, щоб перезимувати, але не зробив цього раніше, а тепер не знаю, де мені причепитися.

— Для чого ти мусиш в мішечок лізти? — здивувалася мушка. — Ти ж занудишся там і крильця поламаєш...

— То так, — ще тяжче зідхнув метелик, — я й сам не хотів би цього робити, але взимку ніхто не літає, і всі метелики сплять до весни.

— Дурниця! — гукнула завзята мушка. — Зими ніколи не буде! Летімо краще наввипередки!

І мушка зірвалась із стовпчика, а метелик ледве поворухнув крилечками і сумно промовив:

— Ні, я таки хочу спати. Лети сама, а я тут собі мішечок зроблю.

— Ну, то ти дурний! — гукнула мушка. — Лізь собі в мішечок, а я он із бджілкою потанцюю.

Але бджілка лише стомлено поворухнула прозорими крильцями:

— Не до танців мені. Мене ледве носять мої крилечка.

— Чому то? — запитала мушка. — Може ти хвора?

— Ні, я не хвора, — мовила бджілка. — Але осінь прийшла, треба засинати.

— То й ти мусиш у мішечок лізти? — презирливо запитала мушка.

Бджілка кліпнула сонними оченятами:

— Ні, я не полізу в мішечок, я у вулику мушу спати до весни.

— Ну, й чудні ви всі! — засміялася мушка. — Тільки й чути: спати, спати. А я не хочу!

— Хо-хо! Бережись! — почувся тут чийсь голос у траві.

— Що там таке? — зацікавилась мушка й зиркнула в траву. — Що там таке?

Тут вона побачила сірого їжака з сухим листям на спині. Він стояв і нюшив у повітрі гострим писком.

— Що сталося? — запитала його мушка. — Кому ти гукаєш „бережись"?

— Усім! — сердито хрюкнув їжак. — Хіба не бачиш тієї хмари?

— Я не боюся хмар! — засміялася мушка.

— Он як! — хрюкнув їжак. — Гляди, щоб не пожалкувала...

— Не пожалкую! — задзижчала мушка. — Я не така. А ти б краще сказав мені, нащо в тебе стільки листя на спині?

— На те, щоб спати, — хрюкнув їжак, рушаючи в дорогу.

— Почекай, почекай! — спинила його мушка. — Хіба й ти взимі спатимеш?

— Авжеж! — буркнув їжак. — Усі розумні звірята взимі сплять.

Він хитнув своїм писком і зник під купою листя біля яблуні.

— От дивно! — промовила мушка задумано.

— Усі збираються спати. Що ж мені робити? І справді якась біла хмара суне сюди. Ой-ой! Треба тікати!

— Тепер не втечеш! — загудів холодний вітер. — Тепер не втечеш!

Він збив її з стовпчика й кинув на купу листя.

— Гу-гу! гу-гу! Лежи тепер тут.

— Лихо моє! — заплакала мушка. — Пусти мене, вітрику! — Я змерзла. І мух скільки білих налетіло!... Ой, які вони холодні!...

— Угу-у! — зареготався вітер. — То такі мухи, що заморозять тебе.

І вітер закрутив навколо неї великі білі сніжинки.

— Ой-ой! — застогнала мушка. — Мене крилечка не держать... Я впаду!

— Гу-у! — ревів вітер. — Гу-гу!

— Ох, я бідна! — затужила мушка, падаючи на купу листя. — Я ж замерзну тут... Хто ж мене порятує?

— Хто? хто? — захрюкав сердито їжак під листям. — А казала хмари не боїшся! Ну, нема вже чого робити, лізь до моєї хати.

Він розсунув листя до своєї нори і потяг туди мушку.

— Ось тобі листочок під голову, а другим накрийся та й спи. А то, бач, яка завзята: хмари не боюся! — буркотів їжак, затуляючи листям вхід до своєї хати.

Але мушка нічого вже не чула, вона міцно спала на сухому листечку, і їй снилися білі пухнасті метелики.

ПЕРЕДЗИМ'Я

За журавлиними ключами
посиротіла далина...
Відходить листопад. За лісом
зима вітрило напина.

Зашклилися, як затулились,
тоненьким льодом у степах
мілкі озера. Глід червоний
промерз до зернят на кущах.

А грудень дихає сердито
морозом: невтямки йому,
чому тендітними списами
озимина стріча зиму...

Володимир Підпалий

ОСІНЬ

Ще не спала, але вже й не чула,
Хто ж то плаче:
річка?
вітер?
гай?
Продощила. Процвіла.
І — промайнула...
На добраніч, Осене! Бувай!

Галина Кирпа

ОСІННІ ДНІ

Осінні дні такі прекрасні,
Як світить сонце угорі.
Лиш дуже сумно в небі яснім
Летять у вирій журавлі.

Мирослава Броніч

Ганна ЧЕРІНЬ

ГУРАҐАН АНДРІЙ

Андрійко прийшов зі школи, зняв сорочинку й лишився в безрукавій майці. Тато й мама прийдуть з роботи аж через дві години, так що можна ще поганяти з хлопцями в м'яча, але не встиг з'їсти канапку, як на порозі з'явились батьки.

— Чому так рано? Що сталося?

— Бачиш, який вітер здійнявся! Наші пальми аж до землі хиляться. Гураґан ,,Ендр'ю" прямує на нас. Всіх відпустили з роботи, щоб гутувались до цієї біди!

Разом із батьками, Андрійко заходився охороняти будинок і садибу.

— Повнось у хату всі крісла з ґанку, а також столики, квіти, вазони... Мама клеїла папером менші вікна, а тато забивав дошками скляні двері. В хаті стало темно, похмуро, аж песик Рекс заскавучав. Він щось передчував.

— Ну, здається все. Мені здається, що гураґан не піде на нас, заплутається в болотах Еверґладу або обмине. Чому саме на нас? Чому на наше місто? — не знати кого питалась мама.

— Будемо сподіватись на краще, а готові до гіршого, — сказав тато. Ввечорі полягали спати — ,,поки ще не дуже зле", — казала мама. А над ранок страшний шум, гуркіт і свист розбудив Андрія. Мами й тата вже не було в хаті. Андрій вибіг їх шукати й мало не впав на порозі. Двері вирвались із його рук і з силою вдарили просто на хлопця. Добре, що встиг відскочити, а то б розбив чоло. В хату вскочив тато, за ним мама з якимсь пакунком.

— Тікай в середину хати! Ховаймося в комору, що в нашій спальні — це найбезпечніше місце. Беріть подушки, беремо й матрац із ліжка. Якби посипалась стеля, сховаємось під матрацом.

Мама внесла в комору великий пакунок. Виявилось, це були деякі харчі й вода. Причаїлись у коморі, притулившись один до одного.

— Мені на війні не було так страшно, як тут, — скаржився тато. — Я не можу з таким ворогом боротись, ані відбити, ані вмовити його, щоб нас не чіпав...

Цілий ранок лютував і крутився гураґан, то наступаючи, то відступаючи. Найгірше було тоді, коли над самою головою щось затріщало, заскрипіло й залопотіло, немов велетенські крила:

— Це наш дах полетів, — зідхнув тато. — Добре, що не впав на нас. Але ми тепер без покриття, тоненька стеля нас не врятує від дощу. І справді, почувся стукіт дощових крапель з градом, і на Андрія полилась цівка холодної води. Але шум бурі зменшився.

— Може головна хвиля вже пролетіла, — сказав тато. — Я вийду подивитись.

Вийти було неважко. Не тільки двері, а й вікна, і стіни кудись зникли. Стояла тільки комора і частина кухні. Мама попробувала включити світло — нема. Крутнула радіо — мовчить. Дощ ллє, на вулиці блукають люди — голосять, плачуть, когось шукають...

— Не ходіть по вулицях! — почувся голос немов із неба. То їхало поліційне авто і говорило через гучномовець. — Не панікуйте! Найгірше вже пройшло. Покищо не виходьте — ми перевіряємо, щоб не було на шляху обірваних дротів. Їх не можна чіпати, бо згинете від електричного струму.

Надвечір і дощ вщух, але не на довго. Люди розгрібали руїни, шукали своїх рідних, своїх котиків, собачок, пташок. Сусідська дівчинка тримала на руках мертвого котика й гірко плакала. Її мама вигрібала з каміння якісь течки і скриньки — певно, з документами й дорогими речами. Сусіди з другого боку лагодили крісло, щоб посадити в нього каліку-дідуся...

— Нічого не лишилось від нашого чудового Гомстеду! — нарікав тато. — Куди не глянь — руїни. Ні одного дерева не лишилось! А ми ж хотіли їхати в Маямі на свято Української Незалежности!

— Тату, чого ви мені дали таке погане ім'я? — обізвався Андрій. — Я не хочу бути гураґаном, та ще таким лютим!

— Сину, як би зле не було, все це мине, гураґан відійде в історію, а ти будеш рости й розумішати. А якщо справді не схочеш більше бути Андрієм, то маєш іще одне ім'я — Мирослав. Можеш покищо називатись Мирославом.

— Так, не називайте мене Андрієм, поки його не забудемо.

— Ох, сину, не знаю, чи ми його будь-коли забудемо...

Минуло два дні. Почала прибувати допомога — вода, пелюшечки для немовлят, свіжа їжа... А ще через пару днів урочистим маршем ввійшли військові частини. Воювати не з людьми, а з гураґаном, з лихом. Бійці, одягнені в строкаті маскувальні уніформи, розбили свої намети, швиденько встановили похідні кухні, наварили їсти й гостинно запросили бідних мешканців на вечерю. Пішов і Андрій-Мирослав та приніс великий казанок густої юшки для цілої сім'ї. Не забули й вірного друга Рекса, що тепер був дуже потрібний, бо знаходились такі лиходії, що в біді могли обікрасти.

Шляхом потягнулись безкінечні транспорти з одежею, їжею, постіллю. Вояки розбили намети для населення, розклали ліжка й запрошували людей там поселитися. Але більшість воліла лишитися біля своєї домівки, яка б уже вона не була.

— Вам дах може на голову впасти, стіни можуть від дощу розвалитися! — попереджували охоронці. А люди таки трималися свого подвір'я. Андрієва родина також. У них справді не

було де притулитися, але з Маямі над'їхав дядько Остап і привіз для них шатро на колесах, так що вони всі троє могли досить вигідно в нім ночувати. Також дядько Остап забрав їхнє пошкоджене авто і через день привіз його відремонтованим.

— Тільки вважайте, далеко не їдьте, бо я його наповнив газоліною, але у вас нема де купити — так що будьте ощадні.

Вони мешкали недалеко від аеропорту, де й працювали Андрієві батьки. Отож, тато сів у авто й поїхав подивитися, як там. Андрія не взяв, щоб той не перелякався. Невдовзі тато повернувся дуже стривожений.

— Все змело. Чи зможуть відбудувати? Я ж люблю це місто й хотів би тут лишитися, але чи буде де працювати?!

А вояки весело працювали: розгрібали руїни, помагали людям рятувати їхні речі й папери, привозили аґентів забезпечення, що записували втрати навіть дітей бавили та трохи їх розвеселили, бо батьки були такі зажурені...

— Увага! Увага! — почувся голос із рупора. — Президент нас відвідує! Справді, вулицею прямував президент Буш у робочій сорочці з закасаними рукавами, і з ним привітна, ласкава пані Буш. Президент співчував людям і обіцяв допомогу.

— А як із аеропортом? — запитав його Андріїв тато.

— Аеропорт і інші підприємства відбудуємо. На це уряд дасть гроші. Тато зрадів, а з ним і Андрійко.

— Нічого, мої любі! Ось наш дідусь пережив війну і все майно втратив, але все перетерпів і своєю працею дійшов до добробуту. Отак і ми!

— — — — —

Пояснення-словничок: **майка** — безрукава спортова сорочинка (sport shirt); **цівка** — рурка (pipe); **голосити** — to lement; **рупор** — гучномовець (speaking trumpet).

Мирослава БРОНІЧ

ЯК ЇЖАК ПРАВДУ ШУКАВ...

Жив собі за лісом старенький дідусь. Жінка в нього померла. Нелегко було йому самому господарювати. Якось раз вийшов він на подвір'я. Дивиться... Аж тут іде їжак.

— Добрий день, дідусю!

— Здоров був — відповідає дудусь. — Куди це ти мандруєш?

— Йду правду шукати.

— Е-е-е, нелегку роботу собі знайшов. Зайди до мене, трохи відпочинеш.

Зайшов їжак до дідуся. А він його нагодував, напоїв.

Подякував їжак дідусеві і хотів вже в дорогу збиратися. Вийшов на призьбу, дивиться, а в садку стільки яблук лежить на землі...

— Що ж це ти яблук не збираєш? — спитав їжак дідуся.

Та не можу. В цьому році стільки яблук вродило, що я не справляюсь.

Їжак швидко шмигнув у садок і давай наколювати яблука на свої голки. Так і всі яблука поносив в дідові комору.

Подякував дід їжакові та й каже: — „За добро добром платять" Візьми собі яблук і те, що ще бажаєш. А ще краще залишися в мене жити. Я тобі буду допомагати, а ти мені. Вдвох веселіше буде.

— Добрий ти, дідусю — каже їжак. — І справедливий. А поруч справедливости і правда ходить.

Так їжак і залишився в дідуся жити.

Кажуть, що вони й досі живуть. Бо їжак потрібний дідусеві, а дідусь їжакові.

— — — — —

Пояснення-словничок: **прозьба** — bank of earth against a peasant's hut, used far sitting; **справлятися** — давати собі раду, долати (to manage, to master); **шмигнути** — to ran repidly.

ЗАПИТАННЯ: Чого вчить нас ця казочка?

Дощ

(Ілюстрація П. Гуцалюка)

Перед самим дощем сиділи й розмовляли на поруччях мосту восьмеро жабенят.

— Я найрозумніше, сказало перше жабеня.

— Я найбільше, — сказало друге жабеня.

— Я найдужче, — сказало третє.

І тут зарепетували всі, бо кожне вважало себе найзеленішим. Потім п'яте жабеня сказало:

— Я найвеселіше, — і посміхнулося.

— Я найпохмурніше, — сказало шосте і похмурилося.

— А я найповажніше, — сказало сьоме.

— Ха-ха-ха! — зареготав грім. — Воно найсерйозніше!

Боп, боп, боп! — застукотіли перші краплі дощу.

А восьме жабеня мовчало. Воно знало, що коли збереться восьмеро жабенят, — невідклично буде дощ.

Вероніка ***ФІЛОНОВИЧ*** *Ілюстрації Юрія* ***КОЗАКА***

РОЗУМНИЙ ЖУК

Їхав жук по дорозі,
Віз він ягідки на возі,

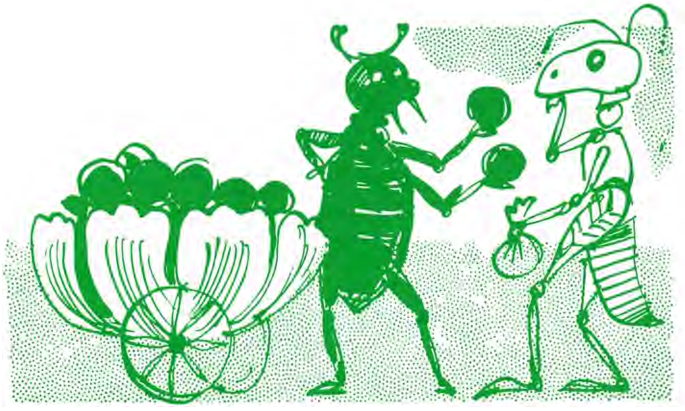

Ягідки хотів продати,
Добрі гроші вторгувати

И чобітки собі купити,
Щоб босоніж не ходити —

Чобітки й хорошу свиту,
Кожушиною підбиту,

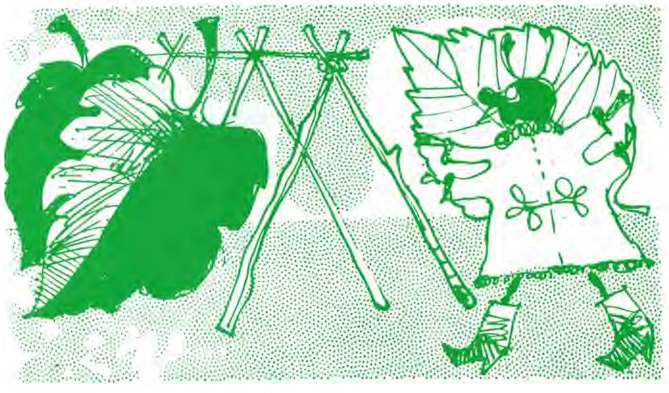

Та й хатину збудувати,
Щоб було де зимувати,

Скоро ж бо зима настане,
Принесе сніги й тумани,

Пояснення-словничок: **Вторгувати** — заробити грошей на торзі (to gain by trade); **босоніж** — barefoot; **свита** — селянська верхня одежа; **кожушиною підбитий** — fur-red; **туман** — мла (mist, haze).

Олекса КОБЕЦЬ

ОСІНЬ ПРИЙШЛА

Хтось розіп'яв непрозору намітку,
Землю сховавши від сонця, від зір:
Там, де так гарно, гулялося влітку, —
Сірий пустир.

Там, де пташки захлиналися співом,
Вітер — то скиглить, то грізно гуде;
Вслід за оспіваним літом пестливим
Осінь іде.

Вітер дозриває рештки листочків
З осиротілих, тремтливих дерев;
Глушить дзвінке дзюркотання струмочків
Буряний рев.

Зелень, — вся зелень, що вабила очі,
Килимом жовтим під ноги лягла;
Дощ хлюпотить від світанку до ночі, —
Осінь прийшла!

У ЇЖАКІВ ПОЛЯГАЛИ СПАТИ

Несу їжачкові
горнятко теплого молочка.
Моросить дощик,
а я несу.
— У них уже не світиться,
полягали спати, —
каже старий кіт Мурко.
Та й позіхає —
на мене й на дощик.
А на тепле молочко каже:
— Ня-яв!

Гилина Кирпа

Оксана ІВАНЕНКО

ОСІННЄ ЛИСТЯЧКО

Шарудить під ногами листячко в садку: ш-ш-ш...

Вітер наче звеселився, що так багато йому роботи, зриває останні листочки з дерев, не жаліє, покриває ними стежки в садку, крутить ними у повітрі — і, здається, крутиться листячко у таночку, у веселому таночку з вітром-розбишакою.

І неначе приспівує їм пустотливий вітер:

Не сердьтеся, не сердьтеся на мене, на вітра веселого, — ви тут розпустилися рано повесні, зеленіли влітку, гріли вас соняшні промені, пили ви свіжі роси на світанках і годували цим дерево й освіжали в садку повітря — ви багато зробили, листочки, за літо, за це вам сонечко сяло, пташки дзвінко співали і діти маленькі всхміхалися. А тепер холодні ночі, і дощі осінні, роси, і сонце не гріє і ви пожовкли... Я зірву вас, я покрилю вами матусю-землю. А на весну нове листячко розпуститься на деревах.

— Ш-ш-ш, — зашелестіло, а може й спитало листячко, — а ми, ми вже нікуди не здатні, ми пережили і вмремо?

Коли саме стежкою повзе великий-великий жук.

— Он яку купу листя хтось добрий мені нагріб, — каже жук, — під ним я добре перезимую, — і заліз аж під самий спід.

Шелестить листячко: „Ми пригріємо, ми пригріємо, йдіть до нас!"

— От бачите, листочки, ще ви придалися, — каже вітер, — ще не один до вас звернеться.

І дійсно, під купу листя понабиралося багато усяких маленьких істот, що завмирають на зиму — і жучки і павучки.

Коли повзе щось таке колюче — все в голках: Притихла малеча. А це їжак, йому теж листя для зимового житла потрібне.

Понатикував листя на свої голки і пішов далі.

А потім вийшли діти з граблями та з мітлами, позгрібали на стежках в садку листя, поскладали в купки. Приємно буде при веселому вогню!

А вітер, наче звеселився, рве останні листочки з дерев, крутить у таночку, кидає на землю...

— Ш-ш-шк, — шелестить листопад. Співає вітер казочку про осіннє жовте листячко...

Пояснення-словничок: **Шарудіти** — шелестіти; **пустотливий** — збиточний; **жук** — bettle.

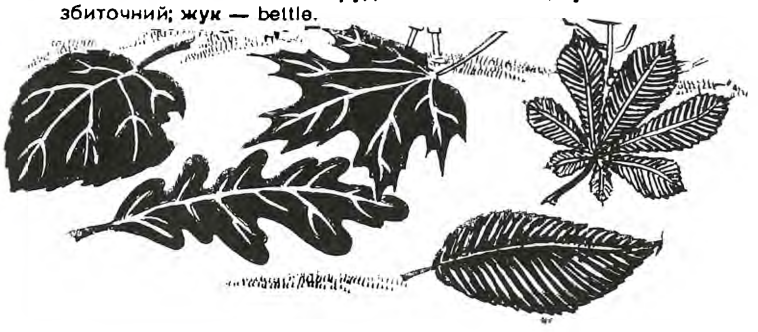

ХОДИТЬ ГАРБУЗ ПО ГОРОДУ

Ходить гарбуз по городу,
Питається свого роду:
— Ой чи живі, чи здорові
Всі родичі гарбузові?

Обізвалась жовта диня,
Гарбузова господиня:
— Іще живі, ще здорові
Всі родичі гарбузові!

Обізвались огірочки —
Гарбузові сини й дочки:
— Іще живі, ще здорові
Всі родичі гарбузові!

Обізвалась бараболя,
А за нею і квасоля:
— Іще живі, ще здорові
Всі родичі гарбузові!

Обізвались буряки —
Гарбузові свояки:
— Іще живі, ще здорові
Всі родичі гарбузові!

Обізвалась морковиця,
Гарбузовая сестриця:
— Іще живі, ще здорові
Всі родичі гарбузові!

Обізвався старий біб:
— Я задержав увесь рід.

Ой, ти, гарбуз, ти перістий,
Із чим тебе їсти?
— Миска пшона, шматок сала
От до мене вся приправа.

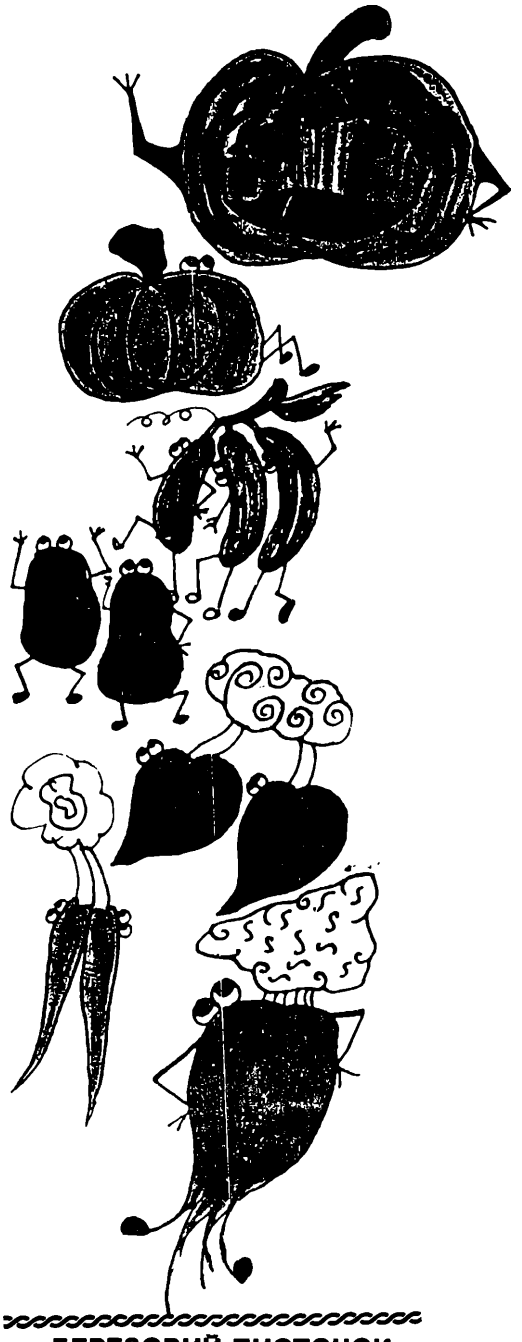

БЕРЕЗОВИЙ ЛИСТОЧОК

Іще не сніг і навіть ще не іній,
ще чути в полі голос череди.
Здригнувся заєць — ліс такий осінній,
куди на ступиш, все щось шарудить!

Чи, може, це спинається грибочок?
Чи, може, це скрадається хижак?
То пролетить березовий листочок,
то пробіжить невидимий їжак...

Ліна Костенко

МОКРУ МОРКВУ ЗАЄЦЬ НІС

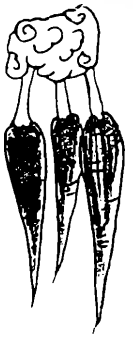

По стежині через ліс
Мокру моркву заєць ніс.
А чому та морква мокра?
І кому він моркву ніс?
Мокра морква від водиці,
бо обмита у криниці.
Мокру моркву заєць ніс
чемному хлопчині,
а мені не приніс,
бо я плакав нині.

Іній — white frost, hoar frost; **шарудіти** — шелестіти (to rust, to make rusting noise).

ОСІНЬ

Там, де було просо,
Вже лежить рілля.
Ходить осінь боса
По сумних полях.

В далеч втопиш очі,
Темно, не пройти . . .
І гудуть щоночі
В темряві дроти.

Вітер в сад заскочив,
Щоки враз надув
І зірвав листочок
В пізньому саду.

Закрутив над тином,
Мов не мав жалю,
І з розгону кинув
Просто на ріллю.

Дмитро Чуб

Пояснення-словничок: просо — рід збіжжя (millet); рілля — зоране поле (tillage); втопити очі — пильно вдивлятися; щока — cheek.

НЕДАЛЕКО ЗИМА

Вітер плаче, вітер вие,
Дощ осінній дрібно сіє,
Жовкне листя, в'януть квіти,
Скрізь калюжі поналито.

І ніде не видно пташки,
Ані бджілки, ні комашки,
І метеликів нема —
Недалеко вже зима!

К. Перелісна

ВІТЕРЕЦЬ

(Ілюстрація Ю. Козака)

Вітер-вітер-вітерець
Залетів під комірець,
Комірець Миколи,
Як ішов до школи.

Вітер-вітер-вітерець,
Жартівливий пустунець
Шапку збив на вуха
І сміється-дмуха.

Вітер-вітер-вітерець
Скинув білий папірець
І полинув далі,
Причепився до Галі.

Віє прямо їй в лице,
Не пита, чи любо це,
Смикає за стрічки
Кісок невеличких.

Хустку зняв із голови,
Крикнув Галі: „Гей, лови!"
І подався до лісу
Вітерець гульвіса.

Діма

Ілюстрація Юрія КОЗАКА

ПАРАСОЛИК

— Ой жабко, жабочко мала!
Дивися: хмара надійшла,
Послухай: злива десь шумить!
Ще мить, ще лиш коротна мить —
І зливний дощ скупає поле!
А де ж твій, жабко, парасолик?
Три парасолі маєм ми —
Одного, жабочко, прийми!

— Дощу я, хлопче, не боюся,
Я на дощі рах-рох — сміюся!
А от, як сонце припече,
Як стане в полі гаряче,
Тоді про мене ти згадай
І парасолика подай!

Оксана ЛЯТУРИНСЬКА

ГАРБУЗ

Величезний гарбузище
Лежав на городі,
Діти грались коло нього,
А підняти — годі!
Та колись вони зі сміхом
Верхи посідали,
Гарбуз — трісь! І з нього діти
Насіння лузали.

Наталя Турманович

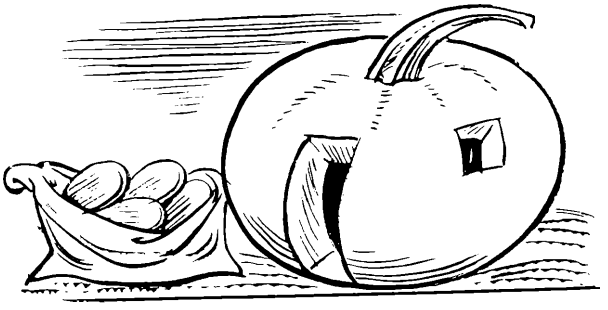

ХОВАНКА

(Ілюстрація Миколи Бутовича)

Бурцю очка зав'язали,
в ліжко й шафу поховались.
— Раз, два, три, чотири, п'ять! —
знак, що вже пора шукать.

Бурцьо, гратися охочий,
на чотири лапи скочив
і слідком, хапком, хапком
за Івасем і Юрком.

Юрця, що сховавсь у ліжку,
він стягнув умить за ніжку.
Враз метнувсь по хаті знов —
Тут Івасика й знайшов.

Та прийшла черга ховатись
і на Бурця. — Шасть із хати
і під листя він чворкнув,
а сховати хвіст забув.

Чворкнути — сховатися.

ГАРБУЗ

Ліз городом карапуз.
Гульк — у затишку гарбуз
біля тину крадькома
проти сонечка дріма,
краплі поту на чолі,
хвостик глибоко в землі...

Володимир Підпалий

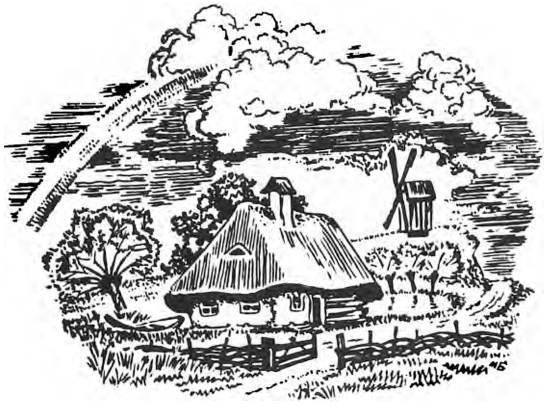

ЯКИЙ ЦЕ КРАЙ?

Ми родились у долині,
У білесенькій хатині,
Коло вишень і калини.

За хатиною садок
І зелений моріжок,
Там багато є квіток.

Під бугром ставочок сяє,
Різна рибонька гуляє,
Качка з дітьми пропливає.

Як же зветься гарний Край,
Де за ставом степ і гай
Пишно квітнуть, наче рай?

Н. Щебрина

Бугор — hill.

КРАЮ РІДНИЙ!

Краю рідний! Мій далекий Краю!
Як без тебе гірко в чужині!
Хоч у сні тебе я привітаю,
І побачу тільки в сні.

Полетів би я бузьком до тебе
І углядів твої поля,
Де ліси, річки й високе небо,
де я хлопчиком гуляв.

Та не маю крилець долетіти
До степів, гаїв і рідних хат,
Де цвітуть пахучі, ніжні квіти,
У цвіту буяє сад.

Н. Щербина

ПІДКІВКИ

В маленької киці
м'які топтаниці,
гостренькі дряпки —
з підківками лапки...

Володимир Підпалий

ОСІНЬ

Пожовкли парки й шумні сквери.
Сріблясте ниточка летить.
Зелені фарби всюди стерлись,
Струмок невесело біжить.

Всміхатись сонечко не хоче.
Готує осінь все до сну,
Щоб у красі ясній дівочій
Зустріти знов нову весну.

Мирослава Броніч

ШПАКИ І ШПАЧЕНЯТА

Сидять шпаки і шпаченята
І дощик цяпає на них.
Вже скоро будуть відлітати,
Беруть усіх — старих, малих.

Сидять і дивляться додолу,
Де що не крок — лежить горіх.
А їм летіти завтра з дому
У цій негодяній порі

Летіти довго і питати:
— Чи ми побачимося ще?...
Сидять шпаки і шпаченята,
А дощик робиться дощем.

Галина Кирпа

ВЕЛИКЕ Й МАЛЕ

У корови Лиски народилося телятко. Воно ще маленьке, але вже вибрикує. Припало до матері, напилося молока — захотілося йому погуляти.

Пішло по двору, — дивиться — сидить маленьке звірятко. Доторкнулось телятко губами до маленького звірятка, а на ньому пух м'якенький, ще м'якший, ніж материне вим'я.

Дивиться маленьке звірятко на величезного звіра — на теля, саме примружилось і сидить собі тихо-тихо.

— Хто ти такий? — питає телятко.

— Я стара кролиця, — відповідає маленьке звірятко.

— Невже ти стара кролиця? — дивується телятко. — Значить, у тебе й дітки є.

— Є в мене маленькі дітки — кроленята. А ти хто такий?

— Я маленьке телятко, — відповідає телятко. — Я тільки що народилось.

— Невже ти тільки що народилось? — дивується стара кролиця. Дивно: ще маленьке, а вже таке велике...

— А ти вже стара мати, а така маленька! — ще більше дивується телятко. — Невже все на світі таке дивне?

Василь Сухомлинський

ХИЖАК — НЕНАЖЕРА

(Фантастичне оповідання)

У глибокому лісі жив Хижак-ненажера. В нього були величезні темнобрунатні й білі крила, жовтий дзьоб і гострі бурнатні кігті, а його довга шия була кольору новонародженої свинки.

Одного ранку він прокинувся і подумав собі: „Що мені сьогодні зробити?" Він сидів і довго думав і, нарешті, рішив: „Полечу до села й буду тероризувати селян! Ха-ха-ха!" — сміявся задоволений Хижак.

Він піднявся і скоро полетів зі свого гнізда та й сів у темному куточку в горах. Він почекав деякий час, а потім полетів до маленького села, яке лежало в долині, і напав на людей, що працювали в полі. Люди злякалися і почали кричати;

— Дивися, Миколо, великий птах!

— Це лихо, дуже велике лихо!

— Хижак, хижак!

— Дівчата! Біжіть до хати! Дівчата! Скоро, скоро!

— Я хочу мою маму! Мамо, мамо, мамо!

Хижак підсміхався, махаючи своїми сильними темнобрунатними крильми. Як він любив це робити! Як він любив тероризувати людей!

Півгодини пізніше він вилетів з села. Він був веселий, бо йому було дуже приємно виконувати таку працю. Полетів він назад до свого гнізда, але по дорозі додому зупинився, щоб зловити зайчика не вечерю.

Вночі хижакові снилися дуже приємні сни: білі кісточки, які лежали порозкидані на землі, мертві люди і Всюди кров, кров...

Хижак прокинувся зі сну. Був прекрасний соняшний день. Сонце було високо на синьому небі і лише декілька пухнастих хмаринок ліниво пересувалися понад синім озером. Хижак-ненажера скоренько вискочив зі свого гнізда і знову полетів до маленького села. Його злі очі спостерегли групу людей і вибрали з-поміж них маленького хлопчика. Він був одягнений в червоно-жовту сорочку, сині штани, чорні чоботи і на голові мав зелений капелюх. Хижак, схопив хлопчика своїми сильними кігтями, підніс його, і вони полетіли високо, високо.

Селяни були дуже сердиті. Старшина села зорганізував сходини, на яких були присутні всі селяни. Старший чоловік з довгою сивою бородою встав і почав говорити: „Ми не можемо з цим Хижаком жити. Він бере наших дітей, лякає наших жінок, не дає нам спокійно спати. Ми мусимо щось зробити!" Молоді чоловіки також почали між собою говорити: „Треба його вбити — сказав Василь, — він нам наробив уже багато шкоди". Всі інші присутні чоловіки з ним згоджувалися, і сходини скінчилися. Люди розійшлися. Все село чекало.

Наступного дня в селі весело бавилася своїми ляльками на зеленій траві дівчинка Маруся. — Коли вона подивилася на небо, то побачила величезні кігті Хижака, які приближалися до неї. Хижак схопив і потягнув її за довге біляве волосся. Маруся голосно крикнула: „Мамо, мамо, рятуй мене!" Люди почули Марусин голос і вибігли з хат. Вони дивилися залякані й зажурені, а хижак ніс Марусю далеко — далеко й високо в холодні гори. Але цього разу селяни були готові, були зорганізовані до такої страшної події.

Всі старші чоловіки та хлопці в селі озброїлися, сіли на сильні коні і швидко поїхали за хижаком. Вони бачили Марусину червону сорочку на синьому небі й хижака, який ніс її до свого високого гнізда.

Селяни їхали слідом за Хижаком. Під'їхавши близько гнізда, найхоробріші хлопці напали на гніздо і врятували Марусю, а опісля вбили Хижака і зруйнували його гніздо.

Всі веселі й щасливі повертались додому. Цього вечора все село довго забавлялося, бо люди знали, що Хижак вже більше не робитиме їм шкоди.

Соня Радивил, 16 років, Австралія

МОЯ ВКРАЇНА

О скільки раз шипіла, мов змія,
Петля ординця й чекіста
О скільки раз моя земля
Вставала з попелу! Пречиста
Вона ще й досі у руїнах,
Але з тризубом у руці.
Моя пробуджена Вкраїна
З сльозою крові на щоці.

Юрко Романюк

КАРПАТИ

Назустріч гори птахами летять,
Журавлями білими курличуть.
Закохалась у мелодію Карпат,
І щоночі все трембіта кличе.

Світлана Маринченко

БЕЗ ВЕРБИ Й КАЛИНИ

Хто свій рід забуде,
Рідних маму й тата,
Той хай не вертає
До своєї хати.

Пам'ятаю, мамо,
Твоє тихе слово,
Що мене учило
Добру та любові.

„У вербі, дитино,
Сонце прокидається,
На гілках калини
Діти колихаються".

Опустила віти
Червона калина.
Тихо шепче з вітром
Верба й тополина.

А до мене знову
Мамин голос лине:
„Без верби й калини
Нема України".

Наталка Талиманчук

Чап-Чалап наш тринди-ринди
Йде, мандрує до Маринди.

А Маринда хатку мала,
Патичками підпирала.

Торгувала Коко-Йоком,
Малиновим добрим соком.

Не за гроші, не за „нені" —
За катульчики зелені.

Почала ось свіжу бочку,
Націдила в ротик сочку.

Чап-Чалапа погостила,
А катульці покотила . . .

. . . Із горба аж у долину,
Де пан Фіть тримав торбину.

Цей пан Фіть був заєць-тато,
Мав малих дітей багато.

Як їм дасть катульці з міха,
То ж то буде радість, втіха!

ЕКО